

Oponentský posudek

habilitační práce Martina Chvála *Metodologie autoevaluace školy*. Praha, UK – PedF, 2023, 376 s. ISBN 978-80-7603-423-5

Martin Chvál se ve svém habilitačním spisu věnuje tématu, které je ve školském prostředí poměrně nové a stále ještě ne zcela usazené, avšak které vnímáme z více důvodů jako téma významné a nosné. Jde o autoevaluaci škol. Autor k tomu má výborné předpoklady – dlouhodobě a úspěšně se angažuje v projektech výzkumu a rozvoje škol, kromě jiného velmi úspěšně vedl nejzásadnější český projekt zaměřený na autoevaluaci škol (Cesta ke kvalitě, 2009-2012). Mohu to potvrdit „z první ruky“, jeho práci po léta sleduji a měl jsem také potěšení se dílčím způsobem podílet i na uvedeném projektu. Takže se mi chce říct – kdo jiný, než právě Martin Chvál by měl k tématu podat zásadní a souhrnný text? Jsem rád, že se tak stalo, a považuji to za zcela přirozené.

Práce je nazvaná *Metodologie autoevaluace školy* a je koncipovaná především jako vhled do způsobů, jak lze autoevaluační postup/postupy správně metodicky provádět. Autor však prezentuje sledovaný proces, tedy autoevaluaci škol, i v širším kontextu. V kapitole o postupném etablování autoevaluace ve světě a u nás přesvědčuje o svém velmi dobrém přehledu, v části o filozofických souvislostech autoevaluace pak nabízí další, obvykle nepříliš sledovanou dimenzi autoevaluace. Tyto kapitoly jsou důkladně pojaty a pomáhají čtenáři vnímat autoevaluaci v širších souvislostech.

Těžištěm spisu však jsou především další pasáže, ve kterých Martin Chvál krok po kroku, kapitolu po kapitole důsledně, poučeně a sdílně otevírá témata související s metodologií provádění procesu autoevaluace ve školách. Postupně se tak věnuje metodologickým nárokům na evaluaci, kritériím kvality, fázím procesu autoevaluace, aktérům autoevaluace a jejich rolím, oblastem autoevaluace, indikátorům kvality, statistickým postupům uplatnitelným v pokročilejších školních týmech.

Martin Chvál prezentuje autoevaluaci jako svého druhu výzkumný/poznávací projekt. Usnadňuje čtenáři porozumění obsahu a významu pro autoevaluaci relevantních kategorií, pojmů a řady vnitřních souvislostí. A správně upozorňuje na četné okolnosti jejího provedení, mj. na význam hodnot v autoevaluaci, na mnohá rizika překračování mezí či zneužívání situace, k nimž může v případě autoevaluace vcelku snadno dojít.

Kromě toho však poukazuje na nutnost propojovat autoevaluaci s dalším krokem, tedy změnou, případně debatou o vhodnosti změny – teprve pak totiž přestává být autoevaluace v očích nemálo lidí „neplodným cvičením“, které k ničemu rozumnému nevede a jen dále zatěžuje už tak přetížené učitele. Autoevaluaci přitom Chvál důsledně prezentuje jako potenciálně participativní, dialogický a nedestruktivní proces, zcela v souladu s dnes převažujícím diskurzem.

Tím autor nepřímou naznačuje další možnosti, jak by s autoevaluací bylo možné a vhodné badatelsky i rozvojově pracovat – v uchopení autoevaluace jako manažerského úkolu, jako prostředku profesionalizace učitelů, rozvoje školy, jako nástroje demokratizace školy,

podpory profesního dialogu, zplnomocňování lidí ve škole a okolo ní, budování komunitní dimenze školy apod. Toto však jde spíše již za rámec úkolu, který si autor pro svůj text stanovil. Přesto by mě zajímalo, v čem především vidí potřebu zaměřit se podobným směrem – s ohledem na situaci v českých školách?

Spis má výběrem a sledem kapitol přehledový ráz, Chvál však nabízí hlubší a v daných souvislostech u nás nevšední záběr v případě řady pojednávaných témat. Tím přesvědčivě naplňuje akademickou ambici textu. Hodnocená publikace má ale silnější potenciál – autoevaluace bývá ne vždy dobře pochopenou a uchopenou příležitostí pro školy, které se stále mnohdy potřebují ve věci řádně vyznat, přijmout její myšlenku, usadit ji do kontextu svého fungování, svých možností a plánů. A Martin Chvál svou publikací nabízí těm, kteří by takovou příležitost chtěli ve školním životě lépe využít, fundovanou a současně srozumitelnou pomoc. Tím naplňuje dvojjedinou ambici spisu, což považuji u prací z oboru pedagogika za ... chvályhodné.

Práce podle mého soudu velmi dobře splňuje nároky standardně kladené na habilitační spis v oboru pedagogika a doporučuji ji k přijetí.

V Brně, 26. února 2024

prof. PhDr. Milan Pol, CSc.